

N A Š D O M

„Vrli Slovenci: Prava vera bodi vam luč, materni jezik bodi vam ključ do zveličanske narodne omike.“ A. M. Slomšek.

Izhaja vsak drugi četrtek. Naročniki „Slov. Gospodarja“ ga dobivajo zastonj. Posebej naročen velja s poštnino vred **eno kruno** za celo leto. Posamezne številke veljajo 4 h. — Naročnina se pošilja na upravništvo „Našega Doma“ v tiskarni sv. Cirila v Mariboru. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice (petit), če se enkrat natisne, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Slovenske ali nemške šole?

Odkar ptujski nemški trgovci izdajejo svoj list „Štajerca“ v Ptuj, začel je zopet z novo silo razsajati narodnostni boj na Štajerskem in Koroškem. Nemci se vsiljujejo slovenskemu ljudstvu kot voditelji, da tem prej dosežejo svoj cilj, ki se glasi: ponemčimo slovenske dežele! V prejšnjem času so stali kot odkriti sovražniki proti našemu ljudstvu, sedaj se mu dobričkajo in približujejo ter hočejo po tej poti uresničiti svoje nakane. Da jima je resnično za ponemčenje, to kaže njihova najnovejša agitacija za nemške šole med slovenskim narodom.

Zakaj se šole?

Kaj mi mislimo o nemških šolah za Slovence? Ljudska šola ima namen, dati ljudstvu ono splošno izobrazbo, ki mu je dandanes v človeški družbi za njegov obstanek potrebna. Nihče ne more tajiti, da dandanes isti boljše izhaja, ki se je več učil. Vsakemu je potrebno, da zna čitati, pisati, računati, da zna nekoliko prirod-

slovja, domoznanstva itd. Slovenska šola podaje učencu to znanje v slovenskem jeziku, nemška šola v nemškem jeziku. Vsak pameten človek bo nam priznal, da si Slovence v slovenski šoli lažje pridobi to ljudskošolsko znanje, kakor pa v nemški, in da si Nемец zopet nasprotno v nemški šoli to znanje lažje pridobi. Saj mu poučni jezik ne dela nobenih težkoč. Za to pa tudi Nemci nikjer na Štajerskem, tudi ob meji, kjer se stikajo s Slovenci, ne zahtevajo slovenskih šol za nemške otroke, ampak samo nemške šole!

Kje se več naučimo?

Sedaj pa pridejo pametni Nemci iz Ptujka k nam ter nam pridigajo: Slovenci, ustanovljajte si za svojo dečo nemške šole, samo nemške šole so sedaj za vas koristne! Premislimo nekoliko ta klic! Ali nemške šole res dajejo več kakor slovenske? V nemških šolah se učijo isti predmeti in v istem obsegu, kakor v slovenskih šolah! V tem oziru torej nemške šole niso bolj koristne! Nasprotno, v nemških šolah se slovenski otrok manj nauči kakor v slovenskih, ker mu ves

čas dela nemški jezik velike preglavice, skraja mu je celó popolnoma nerazumljiv. In kjerkoli obstoji na Slovenskem poleg slovenske šole tudi nemška šola, tam vidimo, da se slovenski otroci, ki pohajajo nemško šolo, zelo malo naučijo in da ostanejo zabiti tepci.

Saj se ničje nemški!

Toda v slovenskih šolah se ne naučijo otroci nemški, nam odgovarjajo prijatelji nemške šole. Prosimo, poslušajte nas! Na Štajerskem in Koroškem nimamo sploh nobene popolnoma slovenske šole. V vseh naših šolah se poučuje tudi nemščina, toda na podlagi materinega slovenskega jezika. In skušnija nas uči, da se otroci v teh slovensko-nemških šolah naučijo toliko nemški, da jim nemščina v par mesecih ne dela nobene težave več, ako pridejo k vojakom ali pa v nemške službe. Naše dvojezične šole, ki jih nemškutarji po krivici imenujejo slovenske šole, so torej izvrstne in tudi glede nemščine dosežejo svoj namen. Zraven pa res zbistrijo otroka razum, podajo mu splošno znanost, a slovenski otroci v nemških šolah

Stekel pes.

Solnce je hudo pripekalo. Tice so utih-nile, goveda so ležala po sencah, in široki potok, z vrhami obrasten, se je vidoma snil. Konji so žeje rezgetali, voli pa mukali. Ženske so sedele na pragih šivajoče, otroci so skakali po dvorišču igraje se, v Lenkini gostilni pa sta sedela cerkovnik Gregor in župan Miha.

Župan je bil zgovoren mož, cerkovnik pa gostobeseden. A danes, vsak pri kozarcu vina, molčita trdovratno, kakor bi jima bila vročina vse misli pregnala. Pa res ni bilo tvarine, o kateri bi se dalo govoriti. V celi vasi že dolgo ni bilo nobenega krsta, nobenega mrliča, in tudi ženske, kakor je bilo videti, niso hotele se pripraviti.

Zdaj prisopiha Cibrov Jaka. Saj ste ga poznali: majhno človeče, kratkih in drobnih nog, z mogočnim kupom na hrbtu. Če ga je vprašal odrasel šaljivo: „Jaka! Kaj pa neseš?“ je odgovoril: „Tvojega nič!“ Ali pa: „Jaka! Ali neseš v mlin?“ Odgovoril je: „Pa ti nesi, če imaš.“ Poredni mladini, ki ga je dražila, tej je bil pa gorak.

Za njim jo primaha Čeponov Tone, visok mož, z enima očesom, ki je rad molil, pa tudi rad kaj povedal o drugih, meneč,

da le dobre nauke daje. Zašel je bil takorekoč v gostilno, češ, saj bom sam. Malo po strani je pogledal, ko je videl trojico, dva dejanska pivca, a tretjega na čakanju. Nekaj unedobrovoljen pobeza Cibra:

„No, Jaka, ti si pa danes zgodaj zadel; kam pa?“

„Tone, ti si pa danes pozno vstal; še le ena vrata si odpril; koliko bo ura?“

Dejanska pivca se namuzata.

Župan prida: „Pa so res pasji dnevi, tako neumni, da se mora človek smejeti sam sebi.“

Gregor noče zaostati, pa dene: „Res je, pasji dnevi so; vso občino bodo obletali, ti psi; saj še nismo v decembru.“

Cibrov Jaka: „Kaj pa tista županova naredba, da mora vsakdo svojega psa na motvozu voditi, ali pa torbo na gobec dati, ali pa priklenjenega imeti; vse druge pse bi dal jaz pobiti. Dobro, da se še nesreča ni dogodila.“

V tem priteče v gostilno cerkovnikov sin, pa reče: „Ata! Mama so rekli, da pojdite domov, cerkev pometat.“

„Le pomislite, ljudje“, odgovarja Čeponov Tone, ne zmenec se za otroka, „ko bi bil tisti-le pes“, — pokaže s prstom vun skozi odprta vrata na tekočega pinča

— „ko bi bil stekel, ko bi mrcimež še druge ogrizel, kaj bi bilo!“

Ta hip zagleda Gregorjev sin svojo mater, idočo po moža; hitro steče k nji pa de:

„Mama! Čeponov Tone je rekel, da je tisti-le pes stekel.“

„Kaj? stekel pes!“ kriči Gregorjeva;

„stekel pes!“

Kakor bi bil žvepleuko vtaknil v slamnato streho, tak ogenj, takov krik je nastal po vsi vasi. Matere so vstajale, klicale otroke v hišo, zapirale vrata, moški so se oboroževali s palicami in gorjačami, mtičkami, kamenji, poleni, pa nad psa, steklega; ubogi pinč pa, videč vso črno vojsko cele vasi proti sebi, je tekal in smukal iz kota v kot, in tudi mimo gostilne. Gregor vun, župan vun, Cibrov vun, Čeponov vun, pa kriče soglasno:

„Stekel pes! vidite ga! po njem! ubijte ga! če ne, smo vsi izgubljeni!“

„Kaj nisem dejal, da bo nesreča!“ govori preroški Čepon — in toča kamenja in lesa se vsuje na steklega psa, da živalče v kratkem pogine. To pobitje, recimo: to delo, je bilo izvršeno v par minutah.

Župan pravi: „Ta pes se mi zdi, kakor bi ga poznal; če ni Vinjakove vdove Mice.“

ostanejo v kljub svoji nemščini nerazumni in zabiti. Nemci jih izrabljajo za svoje hlapce, dekline in težake, do višjega stališa v človeški družbi pa ne morejo dospeti! Učenci nemških šol ostanejo sužaji Nemcev in to je, zaradi česa nam Nemci tako vsiljujejo svoje šole.

Je-li nemščina zveličavna?

Bodimo odkritosrčni! Ali se nemškemu kmetu godi boljše kot slovenskemu? Ne! Ali se nemškemu delavcu godi boljše kakor slovenskemu? Ne! Oba sta trpina in siromaka. Kajti gospodarsko stanje ni odvisno od jezika, ampak od celo drugih razlogov.

Vendar pa nočemo trditi, da bi ne bilo temu ali onemu znanje nemščine koristno. Dobro vemo, da lahko znanje jezikov vsakemu pride dobro. Zato nimamo tudi nič proti temu, da se na naših šolah uči nemščina. Toda, kakor že rečeno, naši Nemci nam ne vsiljujejo nemških šol, da bi se Slovencev boljše godilo, ampak iz samopašnih koristolovnih razlogov. Naši Nemci dobro vedo, da se slovenski otrok manj nauči v nemški šoli kakor v slovenski, in oni potrebujejo neumnih ljudi, da jih lahko vladajo, da jih gospodarsko izsesavajo ter da tako spravijo slovenske dežele v svojo pest, skratka da jih ponemčijo.

Pazite torej, Slovenci, ako prihajajo nemškutarški agitatorji k vam! Oni želijo, da ostanejo vaši otroci neomikani, da si gospodarski ne znajo pomagati in da tako Nemci dobijo kedaj nadvlado nad njimi!

Pomnite dobro, da se v vseh ljudskih šolah na Štajerskem in Koroškem uči že itak nemščina. In če hočete tu ali tam še eno uro več nemščine, potem vam ni treba preskočiti v nemškutarški tabor, to lahko naredite tudi sami med seboj, nemškutarja in Nemca ni treba zraven. Nihče vas ne odgovarja od učenja, le to je grdo, če kdo preskoči v nemškutarški tabor in postane izdajica slovenske matere.

Cibrov: „Kaj poznal? Stekel je, bodi čigav hoče; vsa vas je manj navalila in po pravici. Ni čuda, če je stekel v toliki vročini!“

„Prava sreča, da smo mu dali, kar mu je šlo. Kaj potlej, ko bi bil koga ogrizel? A?“ pridevlje Čepon.

„Oplazil sem ga s polenom, da je kar rep med noge stisnil,“ pobaha se cerkovnik.

„Če ga pa nima?“ pojasnjuje župan.

„Tako sem kamen vanj zatočil“, hvali se Cibrov Jaka, „da se je trikrat prevrnil, potem pa obležal.“

„Usmilil sem se ga, pa mu dal zadnji udarec, da se ne bi mučila žival“, pristavlja Čeponov Tone.

Še so se pogovarjali in pričkali, kdo mu je največ pripomogel v krivo deželo, kar prišepa postarana ženica, vdova Mica, iskajoča svojega psička. Zagledavši ga, krične: „O, ubili so ga! Ubili ste ga! Vi ste ga! Nimam prijatelja na svetu, imela sem le to živalico, pa ste mi jo umorili, vi neusmiljeniči! Še pred dobro četrt ure mi je ležal pred pragom“, in žena jame

Od nas živijo!

Nemci tako radi pripovedujejo, da je Slovencev potrebno znati nemški, če pride v mesto ali trg kupovat ali prodajat. In res Slovenci ponižno prikimavajo! Bodimo vendar nekoliko ponosni, ne bodimo šleve! Če nosimo Nemcem denar, potem pa še naj znamo tudi njihov jezik? Ali smo že tako daleč zgubili svojo narodno čast? Nemci na Spodnjem Štajerskem in Spodnjem Koroškem od nas Slovencev živijo, a v kljub temu zahtevajo, da se mi učimo njihovega jezika! Komu bi ne vskipela kri radi take predrznosti? Mi smo gospodarji in obnašamo se tudi kot taki. Zakaj pa se Nemci po naših mestih in trgih ne bi učili slovenski, saj potrebujejo naš jezik? Oni se močejo, nikjer ne zahtevajo slovenskega pouka v svojih šolah, le mi bi se morali učiti nemški, da lažje vzdržujemo Nemce.

Mnogi Slovenci mislijo, da nam je zaradi uradov treba nemščine. Če ga je kje treba, tega smo mi sami krivi. Zahtevajmo slovenske uradnike, in če si hoče Nemec med nami služiti kruha, naj se uči naš jezik, saj uradnike ljudstvo plačuje.

Branimo se!

Še enkrat rečemo, Nemci nas hočejo narediti neomikane in si prisvojiti našo zemljo, zato nam vsiljujejo nemške šole. Kdor se hoče nemški naučiti, pa se itak lahko na naših šolah, ki so dvojezične. Kjer pa se zdi pametnim možem potrebno, da se uči še par uric več nemščine, tam se bo tudi zgodilo, in nikomur ni treba, da bi postal poturica in nemškutar! Slovenci, branimo svoj jezik in svojo zemljo!

Družba sv. Mohorja.

Družba sv. Mohorja šteje letos 81.979 udov. t. j. 1593 manj nego prejšnje leto. Nazadovali smo torej nekoliko, a vendar se je skupno število Mohorjanov še vedno ohranilo na častni višini. Naj bi ostalo i v bodoče tako!

Razmerje udov po posameznih škofijah oziroma krajih nam kaže ta-le pregled:

1. Goriška nadškofija	9215	(— 221)
2. Krška škofija	6173	(— 265)
3. Lavantinska škofija	25024	(— 658)
4. Ljubljanska škofija	32640	(— 678)
5. Tržaško-koperska škofija	4392	(+ 36)
6. Sekofska škofija	461	(— 52)
7. Somboteljska in dr. ogrske šk.	265	(+ 21)
8. Zagrebska nadškofija	479	(+ 11)
9. Senjska in dr. dalmatinske šk.	346	(+ 55)
10. Poreška škofija	107	(— 24)
11. Djakovska škofija	78	(— 8)
12. Bosniške škofije	218	(+ 9)
13. Videmska nadškofija	234	(+ 4)
14. Razni kraji	364	(— 48)
15. Amerika	1771	(+ 258)
16. Afrika in Azija	217	(— 38)
Vkup	81979	(— 1593)

Številka v družbenih „zlatih bukvah“, v katere se vpisujejo na novo vstopivši udje, je narasla od 259.984 na 267.194, torej je vpisanih 7210 novih udov.

491.874 Mohorjevih knjig bode torej letos romalo med Slovence! Če dodamo to število onemu prejšnjih let, pridemo do števila 10.800.934 knjig, reci deset milijonov, osemstatisoč, devetsto ter štiriinideset knjig, katere je družba samo kot letna darila svojim udom razdelila od svojega obstanika sem. Pri tem pa niso všteta mnoga poznejša naročila, ponatisi itd.

Dne 10. oktobra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali si bomo, da častiti udje dobijo knjige najprej ko mogoče. Odpravili bomo zaboje s knjigami po tej-le vrsti:

Škofije: 1. Goriška, 2. Tržaška, 3. Lavantinska, 4. Ljubljanska, 5. Krška, 6. Amerika in Afrika, 7. Razni kraji.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „avizo“, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročajo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo čast. poverjenikom povrniti posamezni udje.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbini tiskarni, prosimo, naj čim prej pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora.

Odbor.

ihteti, tako bridko, kakor bi bila izgnbila edinega sina.

„Veste, Mica, ne zamerite ljudem“, izpregovori župan, „pes je bil stekel; hvallite, da v kazen ne pridete.“

„Stekel? Kaj to govorite? Krotak je bil kakor jagnje, a pameten, kakor vi. Otroci so ga dražili, pa je skočil za njimi. Plačali ga boste, tožim vas“, huduje se Mica, ter jame jokati še huje.

Naši junaki se pomenljivo pogledujejo, češ, jaz ne, jaz ga nisem.

„Kar se mene tiče“, izpregovori Čepon, „jaz sem ga hotel le prestrašiti in od sebe odpoditi; lahko odgovarjam, storil mu nisem nič žalega.“

„Nič žalega? Nisi sam rekel, da si ga ti dokončal? Prav ti si ga ubil. Morda bi bil še okreval,“ obtožuje Toneta Cibrov Jaka.

„Jaka, ti pa le tiho bodi! Kaj nisi ti vanj kamena zagnal, da je trikrat poskočil pa obležal?“ ngovarja Tone.

„Kdo pa to taji? Kamen je trikrat poskočil, potlej pa obležal, kamen, kamen, ne pes. Tako je bilo!“

„Župan so rekli, da sem ga po repu, pa le malo oplazil; ali če repa nima, torej sledi iz tega po pameti in po pravici, da mu niti dlake nisem zakrivil,“ modruje cerkovnik.

„Jaz nič ne vem, kaj ste delali,“ odreže se župan.

Možje gledajo vsaki prédse, vedoč, da nekaj je vendar le storiti v tej stvari. Naposled izpregovori župan: „Veste kaj, možje, vrgli bomo skupaj vsak nekaj.“

Možje so s tem predlogom zadovoljni, ker res zmetavajo za „steklega“ psa. Cibrov Jaka je bil enoglasno izbran, da pomese vdovi odškodnino.

Vdova je bila ž njo zadovoljna, in možje so bili tudi zadovoljni, ko so sedeli drugo nedeljo zopet v gostilni, govoreč o pinču. Čeponov Tone pa pravi: „Človek ni nikoli dosti previden. Zadnjič smo ubili psa, ker smo neprevidno govorili, tako isto se ubijajo ljudje. Resnica, če gre od ust do ust, prevrže se večkrat v laž.“

Slovenski kmet pod graščinskim jarmom.

(Predaval M. K.)

Vsakdo je že slišal o onih groznih časih, ko je še slovenski kmet ječal in stokal pod graščinskim jarmom. Saj so razširjene po vsej slovenski zemlji pripovedi, resnične ali izmišljene, o neusmiljenih nemških graščakih, ki jim je bila najslastnejša zabava mučiti slovenskega kmeta, oskrnjevati nedolžne slovenske deklice in nadlegovati poštene slovenske žene. Res, z bridkimi spomini napolnuje srce našemu slovenskemu kmetu pogled na stare gradove, kjer je bival še pred dobrimi 50 leti nemški graščak in odondod strahoval sto in sto let slovenskega kmeta.

Kedaj in kako pa je prišel slovenski kmet pod graščinski jarem? Da si to vprašanje odgovorimo in razjasnimo, nam je treba poseči v zgodovini malo nazaj.

Naši pradedje, stari Slovenci, so bivali nekdanj daleč tam v Aziji. Živel so srečno, mirno, kot sami svoji gospodarji v takomenovanih zadrugah ali družinah, ki so bile precej podobne našim družinam, samo večjega obsega. Da si pojasnimo početek take zadruga, mislimo si tako-le: Mož in žena sta se naselila v kakem samotnem kraju ter ga obdelovala; ako sta imela več otrok in so se ti pomožili in požemili, niso zapustili očetove hiše, ampak so ostali s stariši pod isto streho. Enako so storili teh otrok otroci. Tako je zadruga rastla in štelala včasih do sto udov; udje ene zadruga so bili vsi sorodniki, o katerih se je gotovo vedelo, da so iste krvi: stariši, otroci, vnuki, pravnuki, tete, strici itd. Kjer je toliko ljudi, je treba tudi nekoga, ki vse vodi. Tudi vsaka zadruga je imela takega, imenoval se je starosta ali starejšina; ta je bil sprva oče družine, pozneje pa najspodobnejši med udi zadruga. Ščasoma je nastala zadruga tik zadruga, ki so vse skupaj tvorile celoto, takomenovano župo, ki jo lahko primerjamo našim občinam; na čelu take župe je stal župan. Več žup je tvorilo že malo deželico, ki so jo vladali vojvode ali knezi. — Pri starih Slovencih so imeli vsi brez izjeme enake pravice; starejšine, župani in vojvode so imeli le več spoštovanja in oblast ukazovati; a tudi ti niso smeli ravnati zmirom po svoje: ako so hoteli storiti kaj važnega, so se morali posvetovati najprej s svojimi rojaki.

Tak je bil družabni in državni ustroj starih Slovencev in lahko so se po pravici imenovali srečne.

Pred dobrimi 1300 leti, l. 658. po Kr. pa so zapustili naši predniki svoja bivališča v Aziji in se naselili po naših krajih. A tedanja slovenska zemlja ni bila tako majbna kakor dandanes, ko obsegamo le tretjino štajerske, tretjino koroške in primorske dežele, ampak je segala na eni strani do pol Ogrskega, na drugi do srede Tirolskega, proti severu pa so stanovali Slovenci gor do Dunaja. A počasi so začeli pritiskati na nje sosedje in slovenska zemlja se je krčila bolj in bolj. Od ogrske strani so nadlegovali in napadali Slovence divji Avari, bratje Ogrov in krvoločnih Turkov, na severu in zahodu pa so prežali na nje lakomni Nemci, ki so jim Slovenci že od nekdanj oster trn v peti; zlasti zadnji so komaj čakali ugodne prilike, da vzamejo Slovencev krasno zemljo in postanejo njihovi gospodarji. To se jim je kmalu po-

srečilo. Surovi Avari so vedno bolj nadlegovali Slovence, Nemci pa so postali napram Slovencev nakrat prijazni; upali so namreč, da jih pokličejo Slovenci na pomoč proti Avarom. Potem pa — tako so si mislili v svojih zvutih bučicah — vzamemo Slovencev, ki bodo navezani na nas, njihovo zemljo. Niso se zmotili. Slovenci so Nemce res prosili pomoči proti Avarom in sovražnike tudi srečno premagali, a za pomoč so morali priznati Nemce za svoje višje gospodarje; s tem so jim izročili tudi svojo zemljo.

Ko so postali Nemci gospodarji Slovencev, se je domače in državno življenje starih Slovencev popolnoma izpremenilo. Srečno in mirno življenje v zadrugah so Nemci razdrli, domače vladarje odpravili in nam na njih mesto vsilili svoje. Za Slovence, ki so postali iz samosvojega naroda hipoma podložniki Nemcev, so prišli zdaj časi žalosti, solz, zaničevanja in trpljenja.

Nemci, zdaj gospodarji Slovencev, so se začeli pomikati vedno bliže v njihovo zemljo. Najprej so prišli med nas nemški kraljevi namestniki in grofi, ki so jih postavili nemški kralji namesto domačih vojvod in knezov. Pozneje so se začeli seliti med Slovence tudi drugi Nemci, kar jim je bilo pač jako lahko: v vednih bojih z divjimi Avari in požrešnimi Nemci se je namreč število Slovencev precej skrčilo, tako da so bili severni kraji Štajerskega in Koroškega skoro čisto prazni; tu sem je naseljeval nemški kralj svoje ljudi.

Nemški naseljenci pa so privedli seboj na Slovensko mnogo sužnjav, t. j. hlapcev, ki niso bili samisvoji, ampak popolna lastnina gospodarjeva, kakor pri nas živina; za svoje delo seveda niso bili plačani, gospod je lahko delal z njimi, kar se mu je zljubilo: smel jih je prodati, zamenjati in darovati, ako se mu je zahotelo človeške krvi, jih je smel tudi brez kazni ubiti. Take sužnje so hoteli napraviti nemški pritepenci tudi iz slovenskih kmetov, med katere so se naselili; niso se zadovoljili samo z zemljo, ki so jim jo ugrabili, vzeli so kmetom tudi vse pravice ter jih nvrstili med svoje nemške sužnje.

Tako smo prišli do početka sužnjosti in hlapčevanja slovenskega kmeta.

Ko se je graščak vgnezdil v kakem kraju, je dobil vsak kmet, od zdaj naprej seveda suženj graščakov, odkazano nekaj zemljišča, da ga obdeluje, a to posestvo, kakor sem že omenil, ni bila več lastnina kmetova, ampak graščakova; ta je mogel vzeti zemljišče vsaki čas nazaj ter ga porabiti zase. Zgodilo se je to navadno takrat, če je bilo lepo obdelano.

Najhujše zlo, ki je tlačilo slovenskega kmeta pod tujim gospodarjem, je bila rabota ali tlaka. Slovenski kmet je moral iti vsak teden najmanj tri, navadno pa še po več dni v grad na delo. Moral je opraviti zmirom najprej delo v gradu, potem še le je lahko obdeloval posestvo doma. Na graščinah so ravnali s slovenskim tlačanom grozovito, zlasti graščinski oskrbniki so bili ljudje brez srca; ako je zamudil delo ali zakrivil kaj druga malega, takoj mu je pel po hrbtu bič ali pa so ga zaprli v strašno podzemeljsko ječo. — Rabota je bila mnogovrstna: moški so morali graščakom opravljati poljska opravila, sodarji sode delati, kolarji vozove napravljati, vse zastonj in pri svoji hrani.

Najhuje se je godilo slovenskim kmetom, kadar so morali delati nove ceste ter na visokih strminah zidati tuji nemški gospodi gradove z globokimi kletmi za slovensko vino in z grozovitimi ječami za slovenske siromake, če se niso vselej točno pokorili volji graščakovi. Na raboto so morale hoditi tudi ženske, ki so prele predivo, prale perilo in sploh opravljale podobna opravila.

Drugo hudo, ki ga je moral prenašati slovenski kmet pod graščinskim jarmom, je bil davek in desetina. Desetino so pobirali najprej nemški duhovniki, zlasti škotje in samostani, ki so razširjali med Slovenci krščansko vero ter dobili od nemških kraljev na Slovenskem ogromna posestva. A ker se duhovniki pri svojem stanu niso mogli toliko pečati z gospodarstvom, so morali imeti oskrbnike na svojih posestvih; takoj so se jim vsilili za oskrbnike nemški graščaki ter pobirali od kmetov v njihovem imenu desetino; tako so prišli graščaki do desetine, ki pa je niso oddajali duhovščini, ampak obdržali zase v kljub cerkveni prepovedi. Jemali so desetino navadno od vina in žita. Zraven tega je moral slovenski kmet prepuščati vsako leto svojemu nemškemu gospodu kot davek mnogo poljskih pridelkov, pa tudi kuretino.

(Konec prihodnjšč.)

Domače novice.

Naše misli. Sedaj je trgateg. Kjer so vinogradi ugonobljeni, tam so žalostni dnevi, a petje, vriskanje in streljanje se razlega iz vinogradov, kjer je trta bogato obložena z grozdom. Kmalu bodo nastopili mrzli dnevi in delo zunaj se bo nekoliko omejilo. Treba je torej našim voditeljem društev pomisliti na poučne tečaje v društvih. Navadna predavanja so dobra, toda najbolje je vendar sestavno poučevanje. Poprimimo se najboljšega. Poučno življenje v naših društvih ne sme zaostati. Nove volitve bi se morale vršiti v okrajne zastope Gornja Radgona in Brežice. Toda Nemci in nemškutarji se jih boje, ker vedo, da propadejo. Mi ne gremo nazaj, kakor laže „Štajerc“, ampak dosledno naprej. Spodnji Štajer je slovenski in ostane slovenski. Če drugi ne, naša mladina bo skrbela za to!

Slovenski kmetje! V občini Ščavnici v ljutomerskem okraju so zmagali v dveh razredih vrli slovenski kmetje, med tem ko so pristaši nemčurske stranke, na čelu jim tamošnji nadučitelj, zmagali vsled nečuvnih sredstev le v enem razredu. Vsled tega je zadnji „Štajerc“ ves divji in psova vrle slovenske kmete „klerikalna drubal“, ki laže in da je žalostno, če pride taka drubal na krmilo. In takšen list, ki tako grdo psova poštene slovenske kmete, še sprejema marsikateri zaslepljeni kmet! Proč s takim grdim listom! Vsak kmet, ki je še naprej naročen na „Štajerca“, ni vreden poštene slovenske besede „kmet“.

Mladostenca 4. štev. z dne 7. oktobra t. l. mi je prišla v roke kot ovoj blaga, kupljenega pri „narodnem“ trgovcu v Šoštanju. Nek silno dolgozeven članek, skrupčan od blaziranega študenta, polni tu prazne predale, govoreč že znane reči o šoli, društvih, sokolstvu ter pridno udrihajoč po naši požrtvovalni, nesebični duhovščini. Na te naslednje napade se hočem v kratkem ozreti: Klerikalci t. j. pristaši duhovnikov so baje ponemumjevalci naroda, ki držijo ljudstvo v tisočletni

temi, čeprav ustanavljajo društva, bi vendar radi kmeta le po svoje izobraževali in ponujajo samo molitvene knjige, ki vzbujajo ljudi v popolni enostranosti (samo za oni svet) in k fanatični nestrpnosti (da naj nevernike nabijejo, jih hujskajo duhovniki). Sovražijo tudi Sokole, kateri razširjajo svobodomiselnost (da svobodno misliš, da ni Boga, ne duše, ne pekla, ne nebes) in hočejo imeti mesto sokola „orla“ na klerikalni podlagi. Kmetje pa naj bodo pametni (vsak pameten človek bojda je brezveren) in naj sterejo s pone nazadnjaštva, naj več ne poslušajo in ne verujejo krščanskih nauk, naj se navzamejo novega, naprednega, svobodnega duha, da ne bodo več izpolnjevali božjih in cerkvenih zapovedi, ampak delali, kar bodo sami hoteli! — To so nanki, ki bi jih rad ta študent, katerega je pobožna mati še križati učila, zdaj razširil med ljudstvom. Slovenci, ne pijte strupa nevere iz takih listov, ne zametujte sv. vere, ki jo oznanjujejo duhovniki sv. katol. cerkve! Ločite dobro zrno zdrave izobrazbe od takega „naprednega“ plevela! Poučite zaslepljenca, ki prejemajo take liste!

Kako so Nemci ljubeznjivi? Nemški romanopisec Feliks Dahn izdal je leta 1896 neko knjigo z imenom „Vom Chiemgau“. V tej knjigi riše ta Nemec nas Slovence na najpodlejši način kot umazance, tatove, brezčastneže, ki nimamo niti slave niti premoženja, ampak le — uši ter primerja lase naših slovenskih deklet s — konjsko grivo. — In ni dolgo tega, ko je v Celju izhajajoči nemški list „Deutsche Wacht“ na enak način sramotil nas Slovence, češ, da smo mi rojeni le za — pastirje in še zdaj podobni — zverinam. — V Mariboru so lansko leto Nemci prepovedali vsak slovenski napis v mestu ter so nekatere slovenske napise s silo odstranili. — V Ptuj na deželni gimnaziji, katero morajo vzdrževati tudi slovenski posestniki in kmetje, so izgnali slovenske dijake, da si morajo daleč od doma in starišev iskati izobrazbe v Mariboru, Celju, Celovcu, Ljubljani, Novem mestu ali Pulju. Koliko je to nepotrebnih troškov, ki pridejo v žep Nemcev, skrbi in sitnob! — V Celju so dne 23. septembra letos Nemci pri belem dnevu napadli slovenske izletnike, metali na nje kamenje ter klicali redarjem (policajem): „Hau ma nieder die bindischen Hande“ (pobijmo slovenske pse!) — V Št. Ilju v Slov. gor. poslali so Nemci še pred kratkim nekemu Slovincu grozilno pismo, v katerem mu prete, da imajo zanj pripravljen — nož in revolver, ako ne pusti politike. Tako se o nas piše pri Nemcih, tako se z nami dela! Pes se ne da tepsti, ali se bomo mi dali?

Ljudska knjižnica. Vsak sešitek je preračunan na 3 tiskovne pole = 48 strani in bo veljal 20 vin., po pošti 22 vin. Na mesec bota izšla 2 taka snopiča. Prvi sešitek se dopušlje vsakemu, ki „Katoliški bukvarni“ naznani svoj naslov, brez denarja. Kdor se ne misli na knjižnico naročiti, naj vrne sešitek v onem ovitku, v katerem ga je prejel in mu ni treba nalepiti nove znamke temuč samo na ovitek zapisati opazko: „Nazaj, ne sprejemam!“ Od drugega sešitka naprej se bo pa pošiljala „Ljudska knjižnica“ le onim, ki bodo plačali vsaj 10 sešitkov naprej ali osebno ali po položnici, katera bo prvemu sešitku pridejana; za 10 sešitkov naj se pošlje K 2:20 s poštnino

vred. Položnica se bo pridejala prvemu sešitku in vsakemu desetemu sešitku; ustavilo se pa bo dopušljanje z onim sešitkom, s katerim poteče naročnina. Vsa naročila naj se naslovijo na „Katoliško Bukvarno“ v Ljubljani.

Stare knjige. Pri mnogih hišah, posebno na deželi, se nahaja marsikatera še s starimi črkami tiskana knjiga, ki je popolnoma pozabljena in mima za lastnika nobenega pomena več. Take knjige romajo mnogokrat v peč. Vendar imajo pa tudi nekatere stare knjige svojo vrednost, četudi so morda že zunaj poškodovane in od moljev načete. Kdor ima kako tako knjigo, kakoršne koli vsebine, nabožne ali svetne, naj jo ponudi „Zgodovinskemu društvu“ v Mariboru, ki take stare knjige kupuje.

Politični shod v Mozirju je sprejel več resolucij o slovenskih kmetijskih šolah, o volilni preosnovi in o nekaterih zadevah gorajgrajskega okraja. Ena teh resolucij se začneja: „Istotako jemljejo zborovalci z obžalovanjem na znanje, da so na vseh c. kr. poštnih uradih gornjegrjskega okraja nabiti samo nemški razglasi itd“. Ponižnejšega besedila si ni mogoče misliti: „jemljejo z obžalovanjem na znanje“! Dokler bomo tako govorili, bodo seveda c. kr. uradi delali z nami, kar se bo njim zljubilo. Kako bi se neki glasila resolucija Nemcev, če bi v čisto nemškem okraju bili razglasi — ne znabiti slovenski! — dvojezični? Kaj bi storile nemške občine?

Šalovec pri Središču. Veliko je še pri nas zaspanih, ki živijo samo tje v en dan brez vsakega dobrega berila. Zbudite se, vi fantje in dekleta! Tudi nekaj „Štajercev“ iz Ptujja privandra v našo vas. Naj se vama vendar odprejo oči! Saj vidite, kako list psova vse, kar je slovensko, nemčurje in Nemce pa hvali, čeravno se nahajajo med njimi najslabši ljudje. Koliko jih je že zavozilo na stranska pota, namesto da bi šli ravno pot. Torej proč s tem listom! Šalovci morejo ostati slovenska vas! V naši sredini imamo tudi nekaj takih zaslepljenih občanov, ki pošiljajo svoje otroke v 1½ ure oddaljeno ormoško nemško šolo. Kolikokrat smo mi že dokazovali, da se more otrok samo na podlagi materinega jezika uspešno učiti. Ali nimamo mi v Središču šestrazredne ljudske šole, ki je le samo 1 uro oddaljena? Vsak otrok, ki ima količkaj v glavi, se v središki šoli pri slovenskih učiteljih nauči dovolj nemščine. — Vesel je bil za nas dan 7. oktobra. Že na predvečer so pokali možnarji in naznanjali sosednim vaščanom, da je pri nas nekaj nenavadnega. Sredi naše vasi stoji kapela, kateri smo dali lepo novo obleko. V to kapelo smo naročili lepo novo podobo lurske Matere Božje. Že od daleč nas je ta dan pozdravljala kapelica v slovenskih zastavah in vabila mimogredoče: pridi in oglej si me. Kapelico so nam blagoslovili naš gospod župnik že 9. sept. na praznik imena Marijinega. Podobo lurske matere božje smo v slovesni procesiji spremili dne 7. oktobra iz farne cerkve svetega Duha na Grabah med petjem Lavretinskih litanij in molitvijo. Belo oblečena dekleta so nosile podobo na nosilnicah. Bila je res krasna procesija. Pridružili so se nam tudi g. kaplan od Sv. Miklavža in naš domači g. kaplan. Gospod kaplan Bratušek je imel kratek, pa zanimiv nagovor. Kadar slišiš zvonček zvoniti iz vaše kapelice, pozdravi Marijo in vzami klobuk z glave, nikar se ne sramuj. Pa žalibog, da se ne sliši ta

zvonček po celi vasi, ker je premajhen. Dobro bi bilo, da bi se v par letih umislil novi zvon, ki bi naj s svojim zvonkim glasom vse vaščane vabil k molitvi.

Koroške novice.

Iz velikovške okolice. Z letino smo letos po nekterih krajih prav zadovoljni. Šadje je obilo, samo prav zdravo mi in tudi kupcev ni. Na polju je še lepo obrodila rž in pšenica, tudi hajde se je kljub slani precej nasulo. Toče smo bili letos obvarovani.

Djekše. Veselili smo se, ko je zadnjič „Naš Dom“ prinesel novico, da bodemo na kvaterno nedeljo pri nas imeli podučno zborovanje z veselico. Radi kvaterne nedelje se je pa moral shod preložiti in se vrši ali isto nedeljo pred sv. svetniki, ali nedeljo navrh. Natameneje se še naznani.

Slovenji Šmihel. Dne 4. oktobra smo pri nas pokopali Šimena Kultererja, po dom. Holcerja v Šmihelu. Nemila smrt nam je pobrala jednega najboljših mož v naši okolici. Rajni je bil skrben gospodar, usmiljenega srca, ki je vsakemu rad pomagal v dejanju in z dobrim svetom. Posebno je ljudem veliko koristil kot dober kmečki živinozdravnik. Bil je pa rajni Holcer tudi goreč rodoljub odločnega krščanskega in slovenskega prepričanja. Pri zadnji važenberski občinski volitvi je bil izvoljen v odbor. Čudno naključje! Popoldan bi moral iti volit župana in opoldan, ko je prišel z voli s polja domov, je pred hlevom padel od srčne kapi zadet in bil mrtev. Rajnega je na zadnjem potu spremljalo veliko ljudi. Na smrt bodimo zmiraj pripravljeni, ker ne vemo ne ure ne dneva.

Žvabek pri Pliberku. V sedanjem, za nas koroške Slovence tako nevarnem času je pač treba, da začnemo — vstajati ter se neustrašeno postavimo po robu našim nesramnim nasprotnikom. Z veseljem opazujemo, da se je začelo i v naših krajih v tem oziru obračati na bolje. Povsod okrog se vzbujajo različna društva iz večletnega spanja. Tudi mi Žvabekarji smo — ter hočemo tudi zanaprej ostati — zvesti Slovenci in verni katoličani, a poleg tega ljubimo tudi pošteno zabavo. Zaradi tega smo že jako težko čakali na shod podružnice sv. Cirila in Metoda dne 30. m. m. ter na igro „Trije tički“. Najprej je č. g. župnik Fr. Uramšek pozdravil številno zbrane zborovalce, želeč, da bi imeli od shoda obilo koristi ter ob enem zatrjujoč, da tudi zabave ne bo primanjkovalo. Po načelu: „Najprej to, kar je koristno, in kot nameček še le razvedrilo!“ razložil nam je č. g. provizor Trepal prav poljudno, kaka mora biti šola, če hoče doseči svoj namen, ki obstoji v tem, da nauči otroke „srečno svojo pot hoditi“. Nato se je vršila igra, ki je uspela jako izborna. Igralci so svoje vloge izvrstno rešili. Nasmejali smo se v istini za štirinajst dni naprej. V odmorih pa so nas razveseljevali izborni pevci z domoljubnimi in narodnimi popevkami. Ko sem se čudil izvrstnim glasovom, vtihotapila se mi je nehoté misel, ali bi se ne moglo mogoče ustanoviti pri nas kako pevsko društvo, češ, saj močij ne primanjkuje. Komaj se mi je rodila ta misel, ko je povzel ravno gosp. Štangl iz Šmihela besedo ter nas navdušil za milo slovensko petje. Morda bo kaj? — Res prav dobro smo se imeli in želeli bi bilo, da bi nam naša podružnica še večkrat nudila priložnost, da se navdušimo in utr-

dimo v tem, kar nam mora biti vedno drago in sveto. — Tem potom izrekamo najiskrenejšo zahvalo našemu vrlenu župniku č. g. Fr. Uranšek-u, ki se je tako trudil in toliko žrtvoval za dober uspeh veselice.

Sv. Višarje. Na roženvenko nedeljo je bil pri nas za letošnjo leto sklep božje poti. Prišlo je veliko romarjev iz vseh krajev iz Koroškega, Kranjskega in Primorskega. Sploh je bilo letos na Sv. Višarjih veliko romarjev, a še več bi jih bilo, ako bi ne zadrževalo ljudi slabo vreme in sneg. O Binkoštih n. pr. je bilo namenjenih na Sv. Višarje nad tisoč romarjev, a jih je sneg užugal, tako da se jih je veliko vrnilo. Do Trbiža so se pripeljali, a potem jih je šlo mesto na Višarje veliko na Brezje. Měnihi fraučškani, ki so radi pomanjkanja duhovnikov v krški škofiji letos oskrbovali tukaj božjo pot, so goreče opravljali svoje dolžnosti in se vsem priljubili. Plačaj jim Bog in Višarska mati božja!

Na Zgornjem Koroškem se je pripetila smešna dogodbica. Dva nemška kmeta — sosedata sta živela v lepi slogi in ljubezni med seboj. A nesreča je hotela, da sta prišla navakriž. Iz prejšnje ljubezni je nastalo očitno sovraštvo, katerega tudi sosedata kmetica ni mogla zakrivati. Nekega dne je šel mlajši sosed mimo hiše starejšega, in ko je prišel do križa, je vzel klobuk in se je po stari krščanski navadi pokrižal. Pa pridvi iz hiše ven v jezi kmetica in nahruli sosedata: „Ti, ako hočeš z glave vzeti klobuk pred križem, napravi si sam svojega. Pred našim Bogom se nimaš odkriti.“ Oh ta pamet! Če bi se zgodilo to kje na Slovenskem, kako bi nas zaničevali nemški časniki.

Iz drugih slovenskih krajev.

Krivice našemu jeziku na železnicah. Žalostne izkušnje imamo že mi Slovenci v tem oziru. Po sredini slovenske zemlje teče južna železnica, ki je last mednarodnega velekapitala, ki oholo prezira naš jezik. Pred svetom je ta železnica in njeni uslužbenci mnogo lepih slovenskih imen grdo popačila tako, da tujec, ki se vozi po teh krajih, misli, da se vozi po nemški zemlji. Slovenščina ni tu najti nikjer in če je že, je tako prezirana, da je tujec niti ne opazi. Tako na primer kličejo sprevodniki po Spodnjem Štajerskem do Kranjske meje, ki je vendar ravno tako slovenska kakor Kranjska, postaje samo v nemškem jeziku, od tam po Kranjskem do Sežane v nemškem in slovenskem jeziku, od Sežane do Narezine v nemškem, italijanskem in slovenskem jeziku in od tam do Trsta edino le v italijanskem in nemškem jeziku. Slovenščina je, to lahko vsakdo uvidi, grdo prikrajšana. Čeravno je zgoraj opisana zemlja, po kateri teče železnica, izključno slovenska, vendar imajo vsi drugi jeziki predpravo in se kličejo prej (pri nas nemški, v južnih delih italijanski), tako da dobi tujec utis, kakor da bi mejila nemška zemlja in italijanska. Isto je na državni železnici. Od Ljubljane do Trbiža je še nekoliko slovensčine, od Trbiža naprej po slovenskem Koroškem pa slovensčina popolnoma izgine. Iste krivice se gode slovenskemu jeziku na novi državni železnici. Na jugu je vse laško, potem dobi nekaj pravice slovenski jezik, da sprevodnik zakliče tudi postajo slovenski, in proti severu slovenskega ozemlja zopet izgine slovensčina

popolnoma. Še slabše je na koroški železnici, tam je vse nemško. Železniški minister se izgovarja, da ni slovenskih sprevodnikov. To je pa neresnica! Koliko je slovenskih sprevodnikov na Dunaju in v drugih nemških mestih. Prestavljajo jih pa nalašč, da imajo dober izgovor. Opozarjamo torej danes naša občinska zastopstva, da so v prvi vrsti poklicana delovati na to, da zadobi slovenski jezik svojo pravico. V drugi vrsti pa je dolžan vsak Slovenec govoriti na železnici samo svoj materin jezik. S tem bomo priborili slovensčini na železnici njene pravice. Veliko, zelo veliko je zamujenega, zato bo treba hudih bojov, predno se bo vse to doseglo. Zato pa v boj za slovenske pravice vsak, kdor se prišteva k sinovom matere Slovenije!

Razne novice.

Sinovi turškega sultana Abdul Hamida. Turški principi niso nikdar imeli srečnega in ugodnega življenja. Sultanov sin ni prestolonaslednik, marveč po sultanovi smrti pride na prestolje najstarejši princ dinastije. Po smrti padišaha izroči šaik el islam (turški duhovni viši poglavar) temu princu Osmanov meč in on postane tedaj poglavar vseh Mohamedancev. V starih časih so ubili vse prince, ko je prišel novi sultan na prestol, ki se je na ta način osvobodil svojih tekmecev. Po smrti sultana Muhameda IV. so osmanlijski principi postali sužnji, ker so jih zapirali v primerne palače, iz katerih se niso smeli ganiti. Sedanjí sultan Abdul Hamid ima 6 sinov in 7 hčera. Najstarejši se zove Mehmed Selim. Na sultanove sinove strogo pazijo. Mahmed Rešad brat sultanov in Jusuf Izedin, sin pokojnega sultana Abdul Aziza, ne smeta ostaviti svoje palače ter sta obkrožena z vohuni. Sultanovi sinovi so precej izobraženi. Razun tega zna vsak izmed njih kako rokodelstvo, kakor tudi njihov oče, ki je izučen mizar. Vsi sultanovi sinovi so, razun najstarejšega, častniki v vojski, toda ne vrše službe, kakor samo povodom večih svečanosti. V štirinajstem letu dobi vsak princ več žen, sužnjic, služabnic in palačo. Sultanove hčere žive v sijajnih palačah. O njih se govori v javnosti edino, ko se omožijo. Nekdaj so sultan prirejali o takih prilikah sijajne svečanosti, sedaj se to vrši na bolj skromen način. Sultan Hamed III. je leta 1720, ko se mu je omožila najstarejša hči, priredil uprav bajeslovne svečanosti. Ob tej priliki so zaklali 1000 volov, 7900 kokoši, 1450 puranov, 3000 piščancev, 2000 golobov in 1600 gosij in vse to je bilo razdeljeno med ljudstvo. Tri hčere sedanjega sultana so že omožene. Abdul Hamid ljubi svoje otroke, ali vendar postopa zlasti s svojimi sinovi zelo strogo.

Strah v gozdu. V temnem gozdu je stala svoj čas čedna hišica, v kateri je stanoval logar s svojo ženo. Mož je bil junak, ki se ni nikogar bal in se je v samotnem gozdu čisto dobro počutil. Nekega dne pa je imel opravke v tri ure oddaljenem trgu, kamor se je zjutraj že na vse zgodaj napotil. Srečno je dovršil svoje opravke in vesel, da mu je vse tako gladko šlo, si ni mogel kaj, da bi si ne privoščil pri znanec ob cestni gostilni kozarec „boljšega“, ki je pa tako blagodejno uplival nanj, da je naročil še enega. Medtem se je zunaj pooblačilo, in vse je kazalo, da se skoro vlije ploha. Našemu logarju vkljub temu,

da se je že delala noč, ni kazalo drugega, kot da malo počaka. Pozno v noč je že bilo, ko se je naveličal čakati in jo je s krepko gorjačo v roki mahal skozi gozd. Dež je lil in bliskalo se je, da je moral biti jako oprezen, da ni telebnil v občestni jarek. Kar naenkrat pa se je mož spodtaknil ob nečem in padel po neki dolgi stvari. Tedaj se zabliška in logar je videl, da je zadel ob mrtvaško rakev. Nekaj časa je dvomil, ali prav vidi ali ne, a zopet se zabliška in videl je, kako se je pričel pokrov na trugi počasi dvigati. Groza ga prešine, vendar on ni bil bojzljivec, kmalu se zave, dvigne pokrov popolnoma in začne neusmiljeno pretepavati po božji stvari, ki je bila v trugi. Oni notri si pa tudi tega ni pustil dopasti, mislil je, da je prišel sam bogasvaruj in da bosta zdajle šla. In začel je bridko tarnati, sledujoč je pa spoznal, da je to le logar in ga prosil: „Oh gospod logar, pustite me, pustite me, prosim vas!“ „Ha, jaz ti bom pokazal tukajle poštene ljudi strašiti“, sikal je oni in zopet krepko pritisnil. „U, u!“ upil je človek v rakvi in skušal zlesti ven, „saj jaz nisem mislil strašiti, saj me poznate gospod logar, jaz sem vaški mizar. Ravno sem nesel trugo skozi gozd, ko me vjame ploha in ker nisem imel nikamor drugam iti, zlezal sem v rakev, da se ubranim mokroti.“ Sedaj se je še le logar odahnil in žujim vred tudi mizar, katerega so logarjevi udarci tako krepko obdelovali, da je slovesno obljubil, da ne pojde nikoli več prostovoljno v rakev.

Ogromen hleb kruha so razstavili na pekarski razstavi v Indiani (Amerika). Dvakrat je tolik, kakor odrasel človek.

Velikanskega vola ima živinski trgovec Maks Müller v Mauerkirchenu na Gornjem Avstrijskem. Vol tehta 33 centov, je dolg 4 metre in visok 2'1 m. Stane 4000 K. Vola pošljejo na razne razstave, celo v Ameriko se pojde kazat. Vkljub visokim ponudbam ga trgovec noče prodati.

Osel milijonar. Nedavno je umrl v Spokaneu pri Washingtonu neki Peck, ki mu je njegov osel pridobil več milijonov. Resnična dogodba je bila sledeča: Dva iskalca zlata Kellogg in Peck sta iskala svojo srečo v gorovju Idaho, kjer so ravno takrat na več krajih zasledili bogate žile zlata. Dva tedna sta tavalala okoli, ne da bi bila kaj našla, potem pa sta se ločila. Kellogg je rekel tovarišu: „Daj mi svojega osla, ti prideš lahko domov tudi peš, dočim čaka mene še dolga pot.“ Kot dober tovariš mu je Peck takoj prepustil osla. Kellogg je romal z oslom dalje ter po dolgem tavanju v gorovju začel kopati ravno tam, kjer je osel nenadoma obstal. Sreča mu je bila, zakaj našel je zlato žilo, ki je bila vredna mnogo milijonov. Pecku o svoji sreči ni ničesar povedal, temuč mu le vrnil osla. Peck pa je za srečo vendar zvedel ter tožil nehvaležnega tovariša. In sodniki so mu priznali polovico Kelloggovih zakladov, češ da bi brez Peckovega osla nikoli ne bil prišel do tolikega bogastva. Peckov osel je dobil več milijonov, ki sta jih uživala skupaj z gospodarjem. Seveda je na osla pri najboljši potrebi prišel le majhen del.

Čebele ustavile delo v tovarni. V tovarno za sladkorčke v Markirchenu pri Strassburgu je nedavno priletelo par čebelnih rojev. Zasedli so vse prostore, stene, okna, vrata itd., tako da so morali delavci

zbežati ter ustaviti delo. Čebele so posrkale vse tekoče slaščice.

Občutki pri umiranju. Zanimivo je, kako je profesor dr. Nothnagel opisal občutke človeške, kadar umira: Ako je človek zadet od kroglice, umira brez bolečin. — Utopljeni, katere so z umetnim dihanjem zopet vzbudili, pravili so, da so čutili med tem nekaj prijetnega. Pač pa so oni, ki so se utapljali v morju, tožili, da so čutili pri utapljanju nekak težak čut v prsih, kateri izvira od slane morske vode. — Osebe, ki so pale iz višine v propast, trdile so, da niso čutile nobene bolečine ob slučajju padca, niti kadar se bi ob čem treščile. — Najhujše muke baje provzročila smrt od trganja divje zverine. Ljudje, ki se zverem utekli, pravijo, da niso čutili pri napadu nobenih bolečin, temveč je naskok živali napravil jim takšno omotico, da niso čutili ničesar več. Po izkrvavenju so moči pošle, kakor pravijo, brez bolečin. — Po razlaganju dr. Nothnagelna je resnično telesno umiranje plašljivo ali strašno le v malih slučajjih, to pa najbolj pri požaru ali drugačnem mučenju. Ta pogled na okoli, da baje napravi na umirajočega najhujši utis, kateri ga zaboli najbolj v srce. — Toliko pripoveduje sloveči dr. Nothnagel, kateri se je v tej zadevi nalašč mnogo brugal in učil.

Svetinja.

V vzhodni Afriki napravili so misijonarji na gričku malo naselbino. Borno cerkvice obdajalo je nekaj poslopij, v katerih so stanovale zamorske družine, drugi katoličani pa so bili raztreseni daleč po vaseh; vsi so si s poljedelstvom pridobivali vsakdanji kruh. Daljni so le ob nedeljah prišli v cerkev k sv. maši, k poduku in k skupni molitvi, bližnji so se pa zbrali vsaki večer pri rožnem vencu v cerkvi.

Bil je vroč popoldan, ko zapazi mladi misijonar, oče Benedikt, da od vseh strani tekajo zamorci proti naselbini. Kaj je neki? si misli, vendar ne kaka nesreča?

Roparji so tu, ljudi lovč, Arabci so prišli po sužnje! — mu zbegani in utrujeni pripovedujejo. Vas so napadli po noči; koliko ljudi so pomorili, koliko povezali, se še ne vé. Malo se jih je rešilo sem, morda jih je več zbežalo v gozde. Kdor je zvedel za nesrečo, bežal je k misijonski postaji, tu se bodo ložje branili, ako jih bodo napadli, ali si pa še celó ne bodo upali nad misijonarje.

Več zamorcev je bilo že prišlo, a vedno so še dohajali. Vse vprek se preplašeno eden drugega poprašuje: si li videl mojo mater, kje je brat, se je rešila sestra, niso li očeta pobili?

Težko je bilo potolažiti jokajoče, le v cerkvi pri rožnem vencu se nekoliko pomirijo, priporočé svoje ljube božjemu varstvu.

Da v naselbini to noč niso spali, si lahko mislimo. Od daleč se je žarilo nebo, roparji so žgali kočé, kmalu so tudi druge vasi v ognju. Vso noč so pričakovali roparjev, a ni jih bilo.

Drugi popoldan pa zagledajo dolgo vrsto vklejenih zamorcev, katere žene tropa Arabcev. Ne daleč od misijonske postaje se ustavijo. Pod košatim drevesom počivajo v senci roparji, vlovljeni sužnji, vkovani v trdne verige ostanejo na pekočem solncu.

Misli si, dragi bralec, krik in jok zamorcev v naselbini, ko ugledajo med uje-

timi toliko svojih. Tu kliče mala deklica za materjo, tam objokuje mlada žena svojega uklenjenega moža, sestra vidi svojega brata, sin lastnega očeta. Vsi se danes zadnjič in le od daleč vidijo.

„Planimo nad nje!“ se osrčujejo možaki in proseče upirajo svoje oči na misijonarje.

„Da, ko bi imeli kaj vojakov ali vsaj več dobrih pušk, lahko bi jih premagali, a kaj hočemo brez orožja? Greste vi na prosto, nad vas planejo in še vi boste sužnji.“

„Kaj, ko bi šel do poglavarja roparjev in ga trdo prijel, morda bi nam kake ujete le prepustil?“ vpraša pater Benedikt svojega predstojnika.

„Kdor ima tako krvoločno srce, da pali stanovanja, lovi ljudi kakor živino, preliha brez usmiljenja človeško kri, tega ne bo omečila še tako mila prošnja,“ odgovori prednik.

„Pa bi vsaj nekatere odkupili! Glejte jokajoče tukaj, in trpeče vklejene ondi, dajmo zadnji denar za-nje!“

„Bodi tedaj!“

Prednik izroči ves denar, kar ga je premogel misijona, pater Benedikt, ki se takoj poda k roparjem.

Osman, poveljnik roparjem, že sluti zakaj se bliža misijonar. Zaničljivo nategne ustnice in zopet mirno zré po vlvovljenih, kakor bi hotel vsakega preceniti, za koliko ga bode prodal.

„Kako se predrzneš ropati po našem kraju?“ vpraša ga o. Benedikt.

„Vam nisem še nič žalega storil!“ odgovori ropar.

„A veliko naših ljudi si pomoril in tu imaš ujete, katere smo mi krstili in za svoje sprejeli.“

„Ako jih dobro plačaš, dam jih nazaj.“

Ni bil v mali stiski misijonar. Denarja ima le pičlo pri sebi in naj bi ga tudi več imel, bi ne bilo to pogubonosno za ves misijon? Sedaj se lahko izogne nevarnosti, ne bodo pa drugikrat Arabci napadli misijonsko hišo na griču, sluteč tam obilno denarja? Najbolje bi bilo z orožjem v roki se pogajati z roparjem, a ravno tega manjka. Iz vrst vlovljenih pa se čujejo bolestni klici: dobri oče, pomagajte, pater Benedikt, rešite nas!

Pogaja se za nekatere sužnje z Osmanom, a oddati hoče le slabotne, stare ljudi in še za te tirja visoko cemo.

Nekaj jih je oproščenih in pater Benedikt ima le malo krajcarjev še v žepu. Že se hoče vrniti domov, a tu ga prime za obleko stara žemica.

„Oče, rešite le še mojega Pavla, le njega še odkupite in v nebesih bom prosila za vas!“

Misijonar se ozré, kamor kaže starka. Glej ga krepkega mladeniča, ki molčé in mirno nosi težke verige in se ne zmeni kaj za nesrečne tovariše.

„Pavel ti tudi ujet?“ zakliče o. Benedikt, „ti najboljši med mojimi učenci?“

„Ne skrbite za-me, duhovni oče,“ odgovori hladnokrvno mladenič, „le ako vam je za mojo mater kaj storiti mogoče, rešite jo.“

„Ne, ne! le Pavla odkupite, jaz bom tako kmalo umrl,“ zakliče mati.

„Njo dobite cemeje, za-me bi morali preveč dati, le njo oprostite!“

Ganila je misijonarje in tudi sužnje tolika ljubezen. P. Benedikt se obrne zanj k roparju; a ta ga zavrne rekoč:

„Teja mladeniča ne odkupiš. Vidiš, kako močne kite ima in širokopleč je, on bo za

dva lahko nosil. Imam pa še drugi namen ž njim, kratko, tega ne prodam.“

Pogodila sta se za Pavlovo mater in misijonar je izdal ves svoj denar.

Osman ukaže odriniti. — Sedaj pa nastane grozen jok. Sužnji dobro vedó, da se danes zadnji pot vidijo, da za zmiraj zapuščajo domačo zemljo. Krčevito se oklene nazadnje odkupljena mati svojega sina.

„Pavel moj, tedaj se moram ločiti od tebe; zadnjo podporo starih dnij naj izgubim, koliko trpljenja te čaka, in jaz ti ne bom mogla pomagati.“

„Mati, Boga zahvalite, da ste vsaj vi prosti, sedaj ločena, se zopet vidiva. Vera nas uči, da nad zvezdami ni roparjev, ki bi nas ločili.“

Veliko več ne moreta govoriti. Bolestni vsikli jokajočih in zvižganje bičev po nagih hrbitih zamorcev pretrga govorenje; tudi na mater in sina je že padlo. Pavel se iztrga materinim rokama in odrine za drugimi.

Očetu Benediktu se je žalosti trgalo srce. Tolika truma dragih zgubljenih za vselej. Tudi njega vleče še k Pavlu, nekdanjemu ljubljencu.

„Ne obupaj, moj sin! Če tudi nismo tukaj skupaj, snidemo se pri ljubem Bogu. Tu imaš za spomin od mene.“ — Obesi mu na vrat svetinjo. — „Kadar boš v nevarnosti, zaupaj v Marijo, mati božja ne zapusti svojih otrok.“

Jokaje odidejo ujeti, odkupljeni se vrnejo v misijonsko postajo, kjer jih veseli sprejmejo tovariši, a marsikateri joka za odpeljanimi sorodniki.

* * *

Varno je spravil Osman ujete na ladjo. Koliko so trpeli, tega ni mogoče popisati. Hoditi so morali največ po gozdih in zapuščenih krajih. Pomanjkanje živeža, težke verige, tepenje in žalost je marsikaterega premagala. Zgrudil se je na zemljo. Zopet je zvižgal nad njim bič in ako se le ni suženj vzdignil, vstrelil ga je ropar na tleh, v svarilo drugim, da bi se kateri ne potajil. Tako jih je ostalo več nepokopanih, drugi so zbrali vse svoje moči in lezli naprej; take smrti se vendar vsakrati boji.

Na obrežju so morali dalj časa ostati skriti. Na morju krožijo namreč ladije, ki zabranjujejo človeško kupčijo. Osman je imel tu druge pomagače. Čakala je nanj njegova ladija in ob enem opazovala, kedaj bi bilo najbolj varno odriniti. Ko ni bilo opaziti daleč na okrog nobene vojne ladije, tedaj naglo s sužnjimi na krov in hajdi naprej proti Arabiji.

Vesel sedi neki dan Osman pri svojih sužnjih. Precej jih je zgubil, ostali so zdelani in prepadeni, a to je pri takem podjetju neizogibno. Boljša hrana, počitek in sveži morski zrak bo že pokrepčal tudi na pol mrtve. Le še danes dobro vožnjo in po noči smo že na Arabskem obrežju v zavetju.

A kaj je to? Ni li zamolklo zabobnelo, kakor strel iz kanona? Pogleda na ono stran in o groza! Velika ladija vozi naglo za njimi. Urno reže morske valove, na jabolcu se že lahko zapazi angleška zastava. Ni dvoma, vojna ladija je, ki preži na roparje. Hitro razvijejo še druga jadra, da pospešijo vožnjo. A ne pomaga dosti, sovražna ladija je parnik, ki veliko hitreje vozi, kakor mala kupčijska barka.

Drugi strel se začuje, sedaj veliko močnejši, kot prvi. To je povelje, vstavite se

in obrnite proti nam, sicer vas s svinčenkami pozdravimo. Arabci so vsi zbegani. Vpijejo, kolnejo, tekajo sem in tje po krovu, ne vedó, kaj bi storili. Tudi sužnji zagledajo ladijo, žarek veselega upanja razjasni sleherni obraz.

Osman je to zapazil. Urno stopi med nje. Robato zakolne in divje gleda vsakega. „Ako nas ladija dojde, recite, da ste prostovoljno šli z menoj; kateri ne uboga, ga vstrolim na mestu.“

Vsi molče povesejo glave, kdo bi si upal ugovarjati krutemu nasilniku?

„Ne, lagal ne bom! Kristijan sem, vera mi prepoveduje laž!“

Bil je Pavel, ki se je predrznil očitno ugovarjati.

„Kaj, ti pes! Ti se mi boš upiral? Čakaj!“ Močno ga sune v prsi, da Pavel omahne. Ropar zapazi svetinjo na Pavlaovih prsih.

„A, slepilna podoba te je očarala?“

Strga mu svetinjo z vratu in jo vrže daleč stran, tja, kjer so stale dolge vrste vreč z bombažem napolnjenih.

„Le čakajte psi! Ker si nočete dobro, okusite, kako se vozi tako blago.“

Na dan ladije bil je dolgi zaduhli prostor. Tje privleče Pavla, za njim druge. Na tleh eden zraven drugega morajo ležati, a ker je prostor še premajhen, pride druga vrsta na vrh. Na nje pa se vali težkih, z bombažem napolnjenih vreč dolga vrsta. Naj pride sedaj preiskava, kdo bode pričakoval pod skladovnico vreč človeška bitja?

„No psi, zdaj imate!“ zarohni Osman, končavši delo. „Nekaj se jih bode zadušilo, par sto dolarjev sem na zgubi, a kaj hočem, ko si ti psi sami nočejo dobro.“

Vojna ladija je blizo. Tretji strel se zasliši, a ker roparji le še mislijo ubežati, počí četrtič in težka krogla pade na krov. Sedaj ni mogoče več uteči, obrnejo ladijo proti angleški.

Sužnji bi bili lahko slišali, kako je preiskaval angleški častnik z več vojaki vse prostore po ladiji, a preveč jih je tišal bombaž, komaj so še dihali. Tudi pri bombaževih vrečah na dnu ladije se je ustavil častnik, a nič slabega ne sluteč, obrnil se je nazaj, da zapusti ladijo.

Z bombažem kupčujejo ti Arabci, saj ga imajo polno na dnu ladije in še na krovu, po čemu so nam hoteli ubežati, saj so lahko vedeli, da jim ga mi ne ukrademo, si misli in boče že stopiti v čolu.

Neki vojak ozre se še enkrat po vrečah in zapazi na tleh odtrgano Pavlovo svetinjo.

Arabec in svetinja? Ne, to se ne vjema, Turek ne pozna Marije. Urno vstavi častnika in mu pokaže katoliško znamenje.

„Še enkrat vse preiskati, razmečite vse vreče na dnu ladije, tam je morda kaj skritega!“ ukazuje častnik.

Naglo se spolni povelje in glej strašni prizor! Ubogi zamorci leže kakor hodi pri kaki žagi na tleh in marsikateri že več ne sliši radostnega pozdrava: „Vstanite, rešeni, prosti ste!“

Ko je slabotni Pavel zvedel, kako so jih rešili, zaklical je ves prešinjen:

„Da, Marija pomaga! Prav nas uči naš misijonar, pravi Bog tudi preganjanega zamorca ne zapusti!“

Osman, poglavar roparjev, ni čakal, da bi zdaj njega vklebili, skočil je v morje in utonil.

* * *

Nekaj tednov pozneje vrnili so se ujeti k svoji misijonski postaji. Prva pot jim je bila v cerkev; tam pred oltarjem Matere Božje so se klečé zahvaljevali Bogu in Mariji za čudno rešenje. Koliko strmenja in zopet koliko veselja po posameznih kočah, ko so se vrnili k domačim. Popraševali so jih, kedo jih je odkupil, kako so zamogli uiti suženjskim verigam. Hvaleč Boga so poslušali, kako je Pavlova svetinja pokazala angleškemu vojakom, da morajo na ladiji stanovati tudi katoličani.

Vsakteri je končal svoje pripovedovanje in poslušalci so ž njim vred zdihnili: „Da, Marija pomaga!“ —y.

Pozor! Čitaj!
Bolnemu zdravjel

Pozor! Čitaj!
Slabemu moč!

Pakraške želodčne kapljice.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto): 12 stekleničo (1 ducat) 3 K, 24 stekleničo (2 ducata) 3 K 60 v, 36 stekleničo (3 ducati) 12 K 40 v. Manj kot 12 stekleniče se ne razpošilja.

Slavonska zel.

Se rabi z vprav sijajnim in najboljšim uspehom proti zastarelemu kašlju, bolečinam v prsih, zamolklosti, hripavosti v grlu, suhemu betegu, težkemu dihanju, astmi, proti bođenju, kataru in odstranjuje goste sluzi ter deluje izvrstno pri vseh, tudi najstarejših prsnih in pljučnih katarih.

Cena je sledeča (franko na vsako pošto): 2 originalni steklenici 3 K 40 v; 4 originalne steklenice 5 K 80 v; 6 originalnih steklenic 8 K 20 v. Manj kot dve steklenici se ne razpošilja. Prosim, da se naročuje naravnost od mene pod naslovom: 10-2

P. Jurišić, lekarnar v Pakracu 101, Slavonija.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

1 14-5

Dunajska cesta 19. * v Medjatovi hiši v pritličju * Dunajska cesta 19.

vsprejema:

1. zavarovanja vsakovrstnih poslopij, premičnin in pridelkov proti požarni škodi;
2. zavarovanja zvonov proti poškodbi in
3. za nižjeavstrijsko deželno zavarovalnico na Dunaji.

Pojasnila daje in vsprejema ponudbe ravnateljstvo zavarovalnice ter postreže na željo tudi s preglednicami in ceniki.

Ta edina slovenska zavarovalnica sprejema zavarovanja pod tako ugodnimi pogoji, da se lahko meri z vsako drugo zavarovalnico.

V krajih, kjer še ni stalnih poverjenikov, se proti proviziji nastavljajo spoštovane osebe za ta zaupni posel.

Postavno vloženi ustanovni zaklad jamó! zavarovancem popolno varnost.

Glavno poverjeništvó za Špod. Štajersko in Koroško pri gospodu Augustinu Weixl, Maribor.

Edina domača zavarovalnica! — Svoji k svojim!

„Pri zvezdi“

MARIBOR, Gosposka ulica št. 11
Ant. I. Strohmaier

Moje cenjene odjemalce uljudno opozarjam, da sem že dobil **blago za zimo** v najlepših in najnovejših vzorcih.

 Cene so najnižje.

Zimski loden v vseh barvah, 3·20 m, cela možka obleka samo	gld. 4·20	Pristen nanking za vzglavnike in tuhante 115 cm širok, za perje	gld. 0·38
Zimsko moderno sukno v vseh barvah, 3·20 m, cela možka obleka samo	„ 5·40	Gradl za matrace, 120 cm širok	„ 0·48
Zimski kamgarn, moder in črn	„ 7·50	Rumeno platno za rjuhe, 150 cm šir.	„ 0·48
Zimski palmaston, moder, črn in rujav za zimske sukne, 1 meter	„ 1·90	Rumenk. platno za rjuhe, 150 cm šir.	„ 0·55
Cajg za hlače, dvojne širokosti	„ 0·65	Atlas-satin odeje, dvakratne	„ 3·90
Sivo kariran loden 80 cm širok, cela obleka samo	„ 1·75	Cajg odeje, dvakratne	„ 2·70
Zimski loden v vseh barvah 120 cm širok, cela obleka samo	„ 2·25	Flanel odeje, dvakratne	„ 0·95
Sukno za žensko obleko, čista volna, 1 meter samo	„ 0·85	Koce za konje, 1 komad	„ 0·95
Pristen tirolski loden v vseh barvah, 120 cm širok, 1 meter samo	„ 1·10	Zimske rokavice	„ 0·22
Flanel barhet v vseh barvah za obleke, najnovejši vzorci, 1 meter	„ 0·25	Spodnja krila iz flanela v vseh barvah	„ 0·85
Flanel barhet za spodnje kikle, 90 cm širok, 1 meter samo	„ 0·38	Zimske nogavice za ženske, črne in raznobarvne	„ 0·24
Flanel barhet za srajce, 75 cm širok	„ 0·18	Zimske nogavice za možke, črne in raznobarvne	„ 0·18
Atlas barhet za bluže, 80 cm širok, 1 m	„ 0·42	Robci za ogrniti, veliki, debeli	„ 2·50
Modri barhet za spodnje hlače, debel in močan, 1 meter samo	„ 0·26	Svileni in volnati šali v veliki izberi	
Druk in perkal za domače obleke	„ 0·28	Spleteni robci	od 90 kr. naprej
Oksford za srajce	„ 0·20	Svileni robci	„ 80 „ „
Vojaško platno	„ 0·19	Barhentni robci	„ 20 „ „
Tkanina za vzglavnike in tuhante	„ 0·22	Triko Jägrove srajce; hrbet iz barhenta	„ 58 „ „
		Triko srajce za turiste	„ 75 „ „
		Triko srajce za ženske	„ 70 „ „
		Triko hlače za ženske	„ 55 „ „
		Hlače iz barhenta	„ 42 „ „
		Slamnjače	„ 95 „ „

POZOR!!

Posebno opozarjam na mojo brezkonkurenčno zalogo izgotovljenih zimskih oblek, sukenj in havelokov.

Zimska štajerska obleka, dobro podšita in vatirana	gld. 11·50	Zimski havelok	gld. 8·50
Zimska moderna obleka, vatirana	„ 9·50	Zimske štajerske obleke za dečke	„ 3·50
Zimske loden sukne	„ 3·90	Zimske suknene hlače	„ 2·20
		Zimske cajg hlače	„ 1·20

Bele likane srajce, ovratniki, kakor tudi vse **blago za podšive** v veliki izberi po zelo nizkih cenah. Vzorci se zaradi pomanjkanja časa ne pošiljajo.

 Naročila se pošiljajo z obratno pošto po povzetju.

Istotako Vas vabi na točno in dobro postrežbo s spoštovanjem

Anton Robnik.

Ant. I. Strohmaier.